

Sylabus
Praxe ve školní psychologii PSY460
podzimní semestr 2014

VYUČJÍCÍ

Mgr. Michaela Širůčková, Ph.D.

E-mail: siruckova@fss.muni.cz

Konzultace pouze po e-mailové domluvě

CHARAKTERISTIKA PŘEDMĚTU

Cílem kurzu je prezentovat základní oblasti, kterých se dotýká práce školního psychologa (např. spolupráce s učiteli, práce s třídními kolektivy, krizová intervence na půdě školy atp.) a seznámit posluchače s aktuálními metodami a technikami, které je vhodné užívat v práci školního psychologa. Kurz probíhá formou přednášek a praktických cvičení.

ORGANIZACE PŘEDMĚTU

Počet kreditů: 5

Ukončení předmětu: zápočet a zkouška

Přednášky a semináře: každé liché pondělí 15:15--18:30 (22. 9., 6. 10., 20. 10., 3. 11., 1. 12.)

POŽADAVKY NA UKONČENÍ PŘEDMĚTU

Pro získání zápočtu je třeba vypracovat a včas odevzdat dva písemné úkoly:

1. Pozorování skupinové dynamiky třídního kolektivu
Vyberte si třídu, se kterou strávíte jeden školní den. Na základě pozorování popište skupinovou dynamiku dané třídy. Pokuste se vystihnout skupinové hodnoty a normy, identifikovat podskupiny popsat, jak třída reaguje na různé styly vedení, popište strukturu skupiny (pozice a role) a komunikační procesy ve skupině. Na závěr vyslovte diagnostické otázky.
Rozsah práce: 10 tis. znaků.
Termín odevzdání: 31. 10. 2014
2. Esej na téma: Školní psycholog v systému školy
Vypracujte esej, ve které se zaměříte na roli školního psychologa v systému školy, možnosti, jak může tento systém ovlivňovat, problematické oblasti a úskalí této profese. Esej vypracujte na základě studia odborné literatury, případně konzultace s praktikujícím školním psychologem.
rozsah práce: 10 tis. znaků.
Termín odevzdání: 1. 12. 2014
3. Zkouška
Ústní forma. Předpokládá se teoretická připravenost. Na zkoušce studenti prokážou schopnost aplikovat teoretické znalosti na modelových příkladech a při analýze kazuistik.

TÉMATA VÝUKY:

1. Školní psycholog v systému školy

- systémový přístup ve školním poradenství
- školní psychologie v systému školního poradenství
- školní poradenské pracoviště a náplně práce jednotlivých poradenských pracovníků
- podpůrná síť v práci školního psychologa
- možnosti vzdělávání v oblasti školní psychologie
- etické normy práce školního psychologa
- legislativní předpisy důležité pro práci psychologa
- role školního psychologa

Literatura:

- Dinkmeyer, D. , Carlson, J. (2006). Consultation. Creating School-Based Intervetnion. Routledge. New York.
- Reynolds, R. C., Gutkin, T. B. (1998). The Handbook of School Psychology. John Willey&Sons, Inc.
- Fontana, D. (1996). Psychologie ve školní praxi. Praha. Portál.
- Furman, A., Poliach, V.: Miesto školskej psychológie v spektre služieb školy. Pedagogika, 46, 1996, zvláštní číslo, s.32-40.
- Štech, S., Zapletalová, J. (2013). Úvod do školní psychologie. Portál. Praha.
- Zapletalová, J. (Eds.). (2001). Vybrané metodiky práce školních psychologů I. IPPP. Praha.
- Zapletalová, J. (2005). Koncepce poradenských služeb poskytovaných ve škole. Věstník ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy České republiky, Ročník LXI, červenec 2005.
- Zapletalová, J. (2011). Inovovaná koncepce poradenských služeb poskytovaných ve škole (úpravy na základě realizace projektu RŠPP-VIP I). Dostupné z:
<http://www.rspp.cz/rspp/images/vystupy/inovovan.pdf> (21.9.2012)

Legislativní předpisy:

- Zákon č. 94/1993 Sb., o rodině, ve znění zák. č. 91/1998 Sb. a zák. 210/1998
- Zákon č.167/1998 Sb., o návykových látkách
- Zákon č. 101/2000, o ochraně osobních údajů
- Zákon č. 109/2002, o výkonu ústavní výchovy nebo ochranné výchovy ve školských zařízeních a o preventivně výchovné péči ve školských zařízeních
- Zákon č. 218/2003, o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů (zákon o soudnictví ve věcech mládeže)
- Zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon)
- Zákon č. 563/2004 Sb., o pedagogických pracovnících a o změně některých zákonů
- Vyhláška č.72/2005 Sb., o poskytování poradenských služeb ve školách a školských poradenských zařízeních ve znění pozdějších změn (vyhláška č. 116/2011Sb.)
- Nařízení vlády č. 75/2005 Sb., o stanovení rozsahu přímé vyučovací, přímé výchovné, přímé speciálně pedagogické a přímé pedagogicko-psychologické činnosti pedagogických pracovníků
- Vyhláška č. 317/2005 Sb., o dalším vzdělávání pedagogických pracovníků, akreditační komisi a kariérním systému pedagogických pracovníků
- Vyhláška č. č. 147/2011 Sb., o vzdělávání dětí, žáků a studentů se speciálními vzdělávacími potřebami a dětí, žáků a studentů mimořádně nadaných

Zákony, nařízení vlády a vyhlášky v tištěných Sbírkách zákonů (vydává MV) na internetové adrese:
<http://www.mvcr.cz/sbirka>

Směrnice, pokyny: na internetové adrese <http://www.msmt.cz>; <http://www.mvcr.cz/vestnik>

Spolehlivé vyhledávání na internetu je možné jen podle roku vydání a čísla předpisu, nikoli podle jeho názvu. V tištěných Sbírkách a Věstnících se nejlépe hledá stejným způsobem.

Elektronické zdroje:

- <http://ippp.cz>
- <http://www.school-psychology.cz>
- <http://www.ispaweb.org>
- <http://www.school-psychologist.com>
- <http://www.bartow.k12.ga.us/psych/psych.html>

2. Problémové chování žáků

- Identifikace příslušnosti problému. Týmová spolupráce. Případové konference na půdě školy.
- Motivace problémového chování žáků, práce s problémovým chováním v rovině intervence, podpory a prevence, intervenční strategie, dodávání odvahy

Literatura:

- Bendl, S. (2003). Prevence a řešení šikany ve škole. ISV.

Cangelosi, S. C. (1994). Strategie řízení třídy. Jak získat a udržet spolupráci žáků při výuce. Praha. Portál.
Dinkmeyer, D., Mc Kay, G. (1996). Step: Efektivní výchova krok za krokem. Praha: Portál.
Dreikurs, R., L. Grey. (1997). Logické důsledky. Nové Zámky, Dunajská Streda: ARTUS.
Dreikurová – Fergusnová, E.. (1993) Adlerovská teorie – úvod do Individuální psychologie. Tišnov: SURSUM.
Kolář, M. (1999). Skrytý svět šikanování ve školách. Portál: Praha.
Kolář, M. (2000). Bolest šikanování. Portál. Praha.
Říčan, P. (1995). Agresivita a šikana mezi dětmi. Jak dát dětem ve škole pocit bezpečí. Portál: Praha.

Legislativní předpisy:

Metodický pokyn k primární prevenci sociálně patologických jevů u dětí a mládeže ve školách a školských zařízeních, č.j.: 20 006/2007-51.

3. Spolupráce školního psychologa s učiteli

- možné oblasti práce s učiteli
- aspekty budování vztahu s učiteli
- podpora týmové spolupráce v pedagogickém sboru
- kompetenční model učitele, osobní rozvojový plán učitele, výběr učitelů (možnosti diagnostiky)

Literatura:

Hawkins, Shohet (2004). Supervize v pomáhajících profesích. Portál: Praha.
Kopřiva, K. (1997). Lidský vztah jako součást profese. Psychoterapeutické kapitoly pro sociální, pedagogické a zdravotnické profese. Portál. Praha.
Kyriacou, Ch. (2004). Klíčové dovednosti učitele. Portál: Praha.

4. Žáci se speciálními vzdělávacími potřebami

- specifické vývojové poruchy učení
- nadané děti
- poruchy artistického spektra
- individuální vzdělávací program

Literatura:

Attwood, T. (2005). Aspergerův syndrom. Portál. Praha,
Mertin, M. (1995). Individuální vzdělávací program. Portál: Praha.
Pokorná, V. (1997). Teorie, diagnostika a náprava specifických poruch učení. Portál. Praha.

Legislativní předpisy:

Vyhláška č. 73/2005 Sb., o vzdělávání dětí, žáků a studentů se speciálními vzdělávacími potřebami a dětí, žáků a studentů mimořádně nadaných

5. Poradenství pro profesní orientaci a volbu povolání

- diagnostické metody používané pro profesní diagnostiku
- techniky využitelné ve skupinové práci
- poradenství pro rodiče a žáky
- vedení poradenského rozhovoru

Literatura:

Pešová, I., Šamaník, M. (2006). Poradenská psychologie pro děti a mládež. Grada. Praha. (str. 135 – 138).

Elektronické zdroje:

<http://www.volbapovolani.cz>
http://portal.mpsv.cz/sz/local/ps_info/obcane/volbapovolani
<http://www.icm.cz/volba-povolani>

6. Diagnostika třídních kolektivů

- Školní třída jako malá sociální skupina (dynamika, role ve skupině, ...)
- Cíle, postupy a fáze diagnostiky třídních kolektivů.
- Techniky a metody zjišťování skupinových procesů ve třídě – faktografické údaje, pozorování, rozhovor, sociometrie, nominační technika, dotazníkové a projektivní metody.
- Příklady používaných metod, jejich silné a slabé stránky.
- Administrace metod – navázání kontaktu se skupinou a motivace jejich členů, možné problémy při administraci, etické zásady.
- Zpracování a analýza diagnostických údajů, jejich interpretace a hodnocení, diagnostický závěr a prezentace výsledků.
- Příprava a realizace následných programů (intervenčních, preventivních, podpůrných) pro třídní kolektivy.

Literatura:

Hrabal, V (2002). Sociální psychologie pro učitele. Vybraná témata. II. Praha, Karolinum.
 Hermochová, S. (2005). Skupinová dynamika ve školní třídě. Aisis.
 Kyriacou (2005). Řešení výchovných problémů ve škole. Portál: Praha.
 Mareš, J. (1998). Sociální klima školní třídy. IPPP. Praha
 Vladimír Hrabal st., Vladimír Hrabal ml. (2002). Diagnostika: pedagogicko-psychologická diagnostika žáka s úvodem do diagnostické aplikace statistiky. Praha: Karolinum.

Elektronické zdroje:

<http://www.sikana.cz>
<http://www.sikana.org>

7. Krizová intervence na půdě školy

- vedení rozhovoru
- krizové situace na půdě školy
- projevy akutní reakce na stres
- základní postupy krizové intervence

Literatura:

Pešová, I., Šamaník, M. (2006). Poradenská psychologie pro děti a mládež. Grada. Praha. (str. 117 – 127).
 Vodáčková, D. a kol. Krizová intervence. Portál: Praha.

Legislativní předpisy:

Zákon č. 258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví